

Пісня пісень (переказ скорочено)

Шолом-Алейхем

Юнацький роман

Частина перша.

Бузя

Оповідь ведеться від імені Шимека — хлопця, що згадує про своє перше кохання до дівчинки Бузі в ті часи, коли їм разом ще не було й двадцяти.

Старший брат Шимека потонув, жінка його одружилася й поїхала, їхню дочку Бузю взяли до себе батьки Шимека. Дивлячись на дівчинку, Шимек, що навчався в хедері (єврейській релігійній школі для хлопчиків) і тому знав багато уривків з Біблії, завжди пригадував "Пісню пісень" — рядок за рядком: "О, ти прекрасна, кохана моя, ти прекрасна! Очі твої, наче два голуби, волосся схоже на кізочок, що спускаються з гори..."

Стояв дивний день напередодні Пасхи, ясний, теплий. Діти могли грати скільки завгодно. На вулиці було дуже гарно. Шимек почував себе напрочуд легко, йому здавалося, що за спиною вирости крила і він зараз здійметься у височінь і полетить. Усе подвір'я явилось в новому вигляді. Подвір'я — замок, дім — палац, він — принц, Бузя — принцеса. Колоди, звалені біля дому, — це кедри й буки, які згадуються в "Пісні пісень". Бузя, яка вже втомила від гри, запитала: "До якого ж це часу?" — "Поки не згасне світило дня і не щезнуть тіні з землі", — відповів їй Шимек словами із "Пісні пісень".

Його заповітним бажанням було піднятися з Бузею у височінь до самих хмар й полетіти за океан до країни карликів, нащадків богатирів царя Давида.

Найбільша радість для Шимека — уночі під Пасху відправиться з батьком до синагоги...

День пролетів, згасло сонце, кинувши останній погляд на Бузю. Шимек розповідав про те, як він летить піднебессям, спускається з вершини, йде лісом, перепливає струмок, щоб врятувати прекрасну царівну, яку вкрали з-під вінця, зачарували й посадили до кришталевого замку. "Ти повинен її звільнити?" — "А хто ж?" — "Не треба летіти так далеко. Послухай мене, не треба". Зачарований Шимек оглянувся на зачаровану принцесу, яка злилася з чарівним пасхальним вечором. Йому здавалося, що вона звертається до нього словами з "Пісні пісень": "Біжи, коханий мій, будь схожий на серну чи молодого оленя на горах бальзамічних..."

Частина друга.

За зеленню

Настав Переддень свята швуес. Діти мчали з гори, милувалися природою, відчували вітер, слухали голоси птахів і захоплювалися: "Це наше небо, наш вітерець, наші пташки — усе наше, наше, наше!"

Обійнявшись, вони йшли земним раєм, і Шимеку здавалося, ніби Бузя говорить

йому словами "Пісні пісень": "Я належу коханому моєму, а коханий мій — мені..."

Діти сиділи на пагорбку, забувши нарвати зелень для свята, і Шимек розповідав, як вони виростуть, за допомогою чарівного слова піднімуться вище хмар й облетять увесь світ. Бузя хотіла, щоб вони полетіли туди, де живе її мати, і провчили б її вітчима. Вона затулила обличчя руками і заплакала. Шимек насварив себе, назвавши ослом і базікою. Йому хотілось сказати їй словами "Пісні пісень": "Покажи мені обличчя твоє, дай мені почути голос твій..." .

Батьки, занепокоєні довгою відсутністю дітей, вийшли на пошуки і, побачивши їх, зраділи тому, що вони живі-здорові, а зелень до свята вже як-небудь дістануть. І Шимек подумав: "Чудові люди — мої батьки!"

Частина третя.

Цієї ночі

Шимек подорослішав, не схотів наслідувати батька і поїхав учитися. Раніше батько сердився, говорив, що ніколи не вибачить сина, може, тільки на смертному одрі. Потім вибачив і став посилати звістки: "Посилаю тобі 00 рублів, а також посилає тобі щире вітання мати". Листи Шимека теж були сухими й короткими: "Твого листа й 00 рублів одержав, посилаю щире вітання матері".

І ось уперше за час розлуки батько просив приїхати на Пасху і повідомив, що Бузя стала нареченою і в суботу після швуеса відбудеться весілля.

Шимек примчав додому напередодні Пасхи і знайшов містечко таким самим, яким залишив його багато років тому. "Одного лише не стало: "Пісні пісень". Подвір'я вже не виноградник царя Соломона. Колоди й дошки... уже більше не кедрі й буки. І Шимек поставив собі риторичне запитання: "Куди подівся мій юний, свіжий, ясний і світлий світ, який духмяніє, мій світ із "Пісні пісень"?..

Дім він знайшов таким же, яким залишив. Тільки в батька борода стала ще більше сріблястою і на широкому білому чолі додалося кілька зморшок. І мати така ж, тільки рум'яне обличчя її трохи пожовтіло, і, здається, вона стала нижче на зріст, й очі її почервоніли, наче припухли. І Бузя зовсім не змінилася, лише виросла і стала прекрасною. Коли Шимек дивився на неї, знову все ставало, яку "Пісні пісень", як колись, багато років тому.

Йому дуже хотілося поговорити з нею, але в домі було занадто багатолюдно. І Шимеку спали на думку рядки з "Пісні пісень": "Сад зачинений — сестро моя, наречено. Сад зачинений, джерело запечатане".

Вони з батьком, як у дитинстві, відправилися до синагоги. Шимек молився разом з усіма, але думки його були далекими від молитви. Погортавши свій молитовник, він відкрив "Пісню пісень", розділ IV: "О, ти прекрасна, подруго моя, ти прекрасна!.." Але Бузя тепер — чужа наречена, і в душі Шимека спалахнув гнів проти самого себе: "Як я міг дозволити, щоб у мене відібрали Бузю й віддали іншому?"

Батько й син повернулися додому. "Тиха, тепла, урочиста пасхальна ніч... Про неї тихо шепочуть зірки вгорі. Вихід з Єгипту чується цієї ночі". Дім був сповнений чарівності. Білі скатертини, срібні підсвічники, маца на прикрашеному блюді. "Жаль

тільки, що принца всадили далеко від принцеси". Колись вони сиділи інакше. Тепер же їх розсадили так, що вони ледве можуть бачити одне одного.

Батько й Шимек гучно читали "Пісню пісень", а мати і Бузя тихесенько повторювали: "Багато років не можуть загасити кохання... і ріки не заллють його".

Мати відвела Шимека до його кімнати, і губи її прошепотіли: "Спи спокійно, дитино моя, спи спокійно..." У цих словах — море любові, що накопичилася в матері за роки його відсутності. Він був готовий припасти до неї, розцілувати її руки, але вважав, що не гідний цього, і тихо побажав доброї ночі.

Лишившись сам, Шимек болісно думав: "Невже я програв своє щастя, програв навіки? Невже я сам, своїми власними руками, спалив свій чудовий палац і випустив прекрасну чарівну царівну, яку я колись зачарував?"

Цієї ночі він зрозумів, що кохає Бузю тим священним, полум'яним, пекельним коханням, що так чудово описане в "Пісні пісень": "Гірке, немов смерть, кохання, жорстокі, немов пекло, ревності. Стріли його — стріли вогненні. Полум'я Боже".

Частина четверта.

Субота після швуеса

Вранці мати з сяючими очима розповідала про Бузю: "Добра партія, гарний наречений, порядна родина, поважний, багатий дім. Дім — повна чаша".

За ті лічені хвилини, коли Шимек і Бузя залишилися вдвох, вона розповіла йому про "нього", вихваляючи "його" з усіх сил, але раптом кинула: "Йому далеко до тебе. Де ж йому до тебе!.." "Чудова музика, найпрекрасніша симфонія не пролунали б так чарівно, як ці слова у вухах Шимека". У них почувся відголосок "Пісні пісень".

Бузя запросила його трохи погуляти за містом. В останній раз Бузя відпросилася в матері, щоб пройти з Шимеком місцями їх спільного дитинства. Вона подарувала йому букет запашних квітів, подивившись на нього чудовими блакитними очима з "Пісні пісень", і погляд цей проник Шимеку прямо в душу. Йому здалося, що він почув з її уст слова: "Я належу коханому моєму, і мені — коханий мій..."

Ніколи ще Бузя не нагадувала йому так Суламіф із "Пісні пісень", як того дня. І Шимек відкрив їй тим ранком своє серце, розкрив свою душу і зізнався, що кохає її тим святим, палаючим, пекельним коханням, що описане в "Пісні пісень".

"Бузя плакала — і весь світ поринув у смуток... Так плаче мала дитина, коли відчує, що втратила батьків. Так плаче любляча мати над дитиною, яку в неї відбирають. Так плаче дівчина, яка оплакує свого коханого, що відвернувся від неї. Так плаче людина над своїм життям, яке вислизнуло з-під її ніг". Занадто пізно згадав Шимек про Бузю.

Бузя припинила плакати, і все ожило. Вона стала розповідати про те, які листи пише їй наречений. Але вона говорила якимось дивним голосом, і Шимеку здалося, що цей голос хоче перебороти інший голос, внутрішній. Бузя була такою прекрасною, що Шимеку здавалося: якби він назвав її справжньою Суламіф'ю, це зробило б честь Суламіфі з "Пісні пісень".

Минули дні, тижні, пройшла перша субота після швуеса і ще багато субот — а Шимек усе ще гостював у своєму домі. Кожного дня він сидів на тій горі, де вони

недавно сиділи вдвох з Бузею, де причаїлися найкращі спогади про навіки втрачену юність, про навіки втрачене щастя. Він оплакував незабутню Суламіф свого роману.